

Naturskyddsföreningen
Ystad

NR 58 ÅR 2020

YSTADNATUR

Jordbruk

Innehållsförteckning

YstadNatur Nummer 58 År 2020

Ledare.....	3
Plöjningsfritt jordbruk.....	5
Nybrofältet.....	8
Köpingebroskogen.....	11
Gustafsborg 1.....	14
Tre afrikanska ärtväxter.....	16
En perenn revolution i jordbruket?.....	20
Fridlysta och rödlistade växter i Ystads kommun 2018-2019.....	23
Grönsaksfilosofi.....	30
Skogsodling.....	33
LINDARNA ÄR RÄDDADE!.....	38
Verksamhetsberättelse 2019.....	39
Utställningar på Klostret 2020.....	42
Kallelse till kretsstämma.....	43
Årets fågelbilder 2019.....	44

Redaktion: Bert Rydhagen, Raija Lanas, David Altengård och Maj Persson

Grafisk form: David Altengård, kontakt@dafoto.se

Omslagsbild: Ett ax av Kernza på Lönnstorp, SLU:s forskningsstation i Alnarp.

Fotograf: Docent Linda-Maria Dimitrova Mårtensson

Styrelse:

Vakant *ordförande*

Raija Lanas *vice ordförande*

Bengt Celander *sekreterare*

Börje Nilsson *kassör*

Lisbeth Borgström *ledamot*

Margareta L Nörregård *ledamot*

Simon Lundin *ledamot*

David Altengård *ledamot*

Bert Rydhagen *suppleant*

Kerstin Svensson *suppleant*

Maj Persson *suppleant*

0700 44 78 16

0709 299 588

0735-42 52 27

0730 455 212

070 669 45 59

0737 708 705

0708 44 77 68

0706-599 672

0708 69 11 11

070 534 32 94

raija.lanas@edu.ystad.se

celanderbengt@gmail.com

hbn949@gmail.com

lisbeth.borgstrom@telia.com

hage44@swipnet.se

simonlundin@hotmail.se

kontakt@dafoto.se

rydhagen.bert@gmail.com

kerstinharriet@gmail.com

maj@majpersson.se

Adress: NFY, c/o Bengt Celander, Öja Byaväg 95, 271 98 Ystad **Bankgiro:** 199-5844

Organisationsnummer: 848000-8658 **Webbplats:** ystad.naturskyddsforeningen.se

Vice ordföranden har ordet

Hållbart jordbruk

I IPCC:s rapport 2019 konstateras att mänskligheten har påverkat cirka tre fjärdedelar av den isfria landytan. Människors bruk av mark bidrar till en fjärdedel av växthusgasutsläppen, främst genom avskogning, risodling, idisslande boskap och användningen av kvävehaltiga gödningsämnen.

Troligtvis har vår användning av mark minskat den globala biologiska mångfalden med 11-14%. Den globala uppvärmningen har skett snabbare över land vilket gett synliga effekter på landekosystemen. Detta har inneburit minskad tillgång till vatten, att växtsäsongernas början och slut har förändrats, att biomgränser har flyttats och att skördar har minskat.

En väntad befolkningsökning, ekonomisk tillväxt och ökad urbanisering kommer att öka trycket på odlingsbar- såväl som betesmark. Ett intensivare jordbruk är att vänta. Enligt IPCC-rapporten förloras, förstörs eller kastas mellan 25-30 % av globalt

producerade livsmedel i olika led från produktion till konsumtion. Vi bör ta ansvar för hur vi brukar marken. För vår egen, för framtida generationers och inte minst för övriga levande varelsers rätt att existera.

I årets YstadNatur finns artiklar om olika odlingssätt som på olika sätt minskar markförstöring och begränsar kemikalieanvändning. Det står att läsa om det plöjningsfria jordbrukets fördelar, hur man kan odla ekologiskt och att man kan odla perenna sädesslag. Ärtväxter ger naturlig markgödsling och innehåller för oss viktiga proteiner. En artikel beskriver tre ärtsorters skilda krav på odlingsmiljö men också att det finns nyttiga växter som av olika anledningar inte äts. Inte bara mat odlas. Sverige består till stora delar av odlad skog. Hur skog brukas på bästa hållbara vis berättas också om i årets nummer.

forts. nästa sida

"Gläntan" i Köpingsbroskogen Foto: David Altengård

Vårt återkommande tema om smultronställen i kommunen beskriver tre lokaler, var och en värdefull på sitt sätt. Det första stället beskriver det unika sandstärpsliknande Nybrofältet som är starkt skyddsvärt. Det andra smultronstället, av Länsstyrelsen föreslagen till naturreservat, är området kring "Köpingsbroskogen". Sista smultronstället skildrar en nybliven våtmark i Gustafsborg med dess fågelliv.

Floraväktarna har en viktig uppgift att hitta och bevaka hotade växtarter. Läs om hotade rara arter i Ystads kommun och sist men inte minst,

varför vanliga lindar i staden är viktiga att bevara.

Årets nummer beskriver engagemanget hos enskilda, anställda, företag och föreningar. Det visar på hur man på olika sätt kan förändra och påverka. Jag är otroligt stolt över hur mycket medlemmarna i vår lokala förening kan, vill och gör. Styrkan av att vara många är att man peppar varandra, delar kunskap och framgångar. Vi vann inte bara målet om Lindarna, vi fick bekräftelse på att vi kan förändra, vilket var den stora vinsten.

Raija Lanas

Plöjningsfritt jordbruk

På ett HUT Skåne-möte (HUT hållbar utveckling) i Ystad i oktober förra året var en av programpunkterna: Per Landén, Mark- och vattenvård i kombination med produktion på Charlottenlund. En föreläsning jag såg fram emot av två skäl, dels för att vi börjat skriva om jordbruk i vår tidskrift, dels för att NFY under ett tjugotal år var arrendatorer till Charlottenlund, nämligen Skarviken och hade träffat Per Landén som då var rättare på godset. Och visst ville Per ställa upp på en intervju med YN.

På min fråga hur han fått idéer till att börja med plöjningsfritt jordbruk berättar Per Landén om resor till Tyskland, Danmark och Polen på 90-talet, där metoderna hade börjat tillämpas. Han arbetade också en tid som konsult i Polen. I början tyckte han att det "såg förfärligt ut" men förstod att det kunde passa jordarna på Charlottenlund. Det är lättlera med svartjord i svackorna och eftersom det är kuperat är erosion ett problem. Just erosionen var ett problem för de tyska och polska floderna och plöjningsfritt hade bättrat situationen. Metoden gynnar också daggmaskar och marklevande insekter, över huvud taget den biologiska mångfalden (mer senare).

alla maskiner och köpte nya och eftersom det inte behövdes lika många gick det jämt upp. Mycket stöd för sina idéer hade han inte. Få svenska forskare är på denna linje, han nämner ett namn, Krister Nilsson (Lönstorphöjden) men SLU har inte visat något större intresse. Det finns en europeisk organisation, ECAF, där många europeiska länder är med, dock inte Sverige. I Danmark forskas det på plöjningsfritt och en amerikan, David Montgomery, har myntat termen Conservation Agriculture, med speciell betoning på koldioxidproblematiken. I tidskrifter och facklitteratur är temat vanligt i Tyskland och Polen, inte i Sverige.

Tillbaka på Charlottenlund beslöt Per att satsa på plöjningsfritt. Han sålde

forts. nästa sida

Vilka positiva effekter har då denna metod? Att inte plöja ner halm och stubb har flera fördelar. Efter ytbearbetning med t.ex. kultivator bildar halmresterna i ytlagret rent mekaniskt hinder vid häftiga regn och hejdar flöden som eroderar marken. På så sätt minskar direktavrinning av näringsämnen ut i bäckar och åar, något som skulle i sin tur minska övergödningen i havet. Eftersom det finns fler daggmaskar i jord med halmrester finns det gångar dit vattnet kan gå ner och lagras i marken. Daggmaskgångar går ner till drygt en meter. En större andel humus i dessa jordar ger större förmåga att lagra vatten. Därför är dessa jordar heller inte så känsliga för torka, och Per menar att han kunde se det på Charlottenlunds marker den torra sommaren 2018. Men Per är noga med att betona att olika jordar beter sig olika och att man måste anpassa metoderna efter det.

”Det finns en biologisk mångfald också under jordytan”, säger Per. Det är daggmaskar, skalbaggar och andra insekter som är viktiga för jordens produktiva förmåga och som kan bidra till att minska behovet av kemisk bekämpning. T. ex. har det visat sig att daggmaskar tar hand om svampen fusarium, som kan ställa till skador på stråsäd. Detta har faktiskt även SLU visat i experiment. Nytt-

insekter tar hand om skadeinsekter och det i sin tur ger en effekt på fågellivet i åkerlandskapet och Per menar att han ser fler vipor på sina åkrar numera.

En avgörande skillnad mot både det traditionella och det ekologiska jordbruket är hur mycket körning med maskiner som krävs. Plöjning, harvning, gödsling, vältning – allt leder till utsläpp av koldioxid till atmosfären. IPCC betonade i sin senaste rapport det stora ansvar som vilar på jord- och skogsbruk för klimatförändringen. I plöjningsfritt jordbruk är en eller två körningar med kultivator eller tallriksharv, beroende på väder och jord, allt som behövs före sådd.

Per betonar flera gånger att det är viktigt att där man odlar ska man ta ut maximalt vad jorden kan ge. Det betyder att han använder konstgödsel för att kompensera det man tar ut som skörd. I dag finns metoder att avläsa jordens behov så man inte överdoserar. Han förordar också kemisk bekämpning av t.ex. ogräs i stället för jordbearbetning som belastar klimatet – en motsättning till ekologiskt jordbruk (se faktaruta).

En annan fråga som kommer upp är användningen av slam från kommunala reningsverk som

gödsel. I synnerhet fosfor – en ändlig resurs som måste importeras – finns i rötslam och vi måste se till att få kvalitet på slammet för vi kan inte lita till importen i framtiden. Frågan var hetare för ett tiotal år sedan med slamsamråd m.m. men vi måste få igång kvalitetsarbetet igen.

Jordbruk diskuteras ur många aspekter men dess betydelse för klimatet har inte fått så stort genomslag förrän den senaste IPCC-rapporten slog fast att mark-användning, både jord- och skogsbruk, är viktiga för koldioxidhalterna i atmosfären. I ett plöjningsfritt jordbruk, med högre mullhalt i jorden och ständigt bevuxna jordar, lagras koldioxid i stället för att släppas ut. Ytterligare ett val att göra för lantbrukaren. Vad är viktigast för oss, som individer, som mänsklighet? För nuet, för framtiden?

Bert Rydhagen

Faktaruta

”Den plöjda åkern med sina blåsvartskimrande fåror tillhör det gamla jordbruket.” Så inleder agronom Peter Sylwan en artikel i SDS den 26 juli 2019. Här lanserar han begreppet ekokonventionellt jordbruk, Han beskriver alla de fördelar ett plöjningsfritt jordbruk har: minskat näringsläckage, ökad biologisk mångfald, lagring av koldioxid, minskad körning ger mindre koldioxidutsläpp. Det som skiljer från ekologiskt jordbruk är att man – vid behov – kan använda gödningsmedel och kemiska bekämpningsmedel. Bekämpningsmedlen ska alltså ställas mot ökad körning och jordbearbetning, alltså ökade utsläpp. Vilket har värst konsekvenser? Artiklarna kan läsas på nätet.

Smultronställen i Ystads kommun

Nybrofältet

En av kommunens naturpärlor!

Länge efter istidens slut för 10 000 år sedan låg kustområdet öster om Ystad öde som sandflyktsområde. De första bolämningarna efter människor är från järnåldern. Sandflykten var svår.

1749 passerade Linné Köpingeån (=Nybroån) och området öster om Ystad. Han föreslog att sandflyktsområdet skulle planteras med träd, vilket skedde på 1800-talet. Det är nuvarande naturreservatet Sandskogen.

I Ystadbotanisten Gosselmans doktorsdisputation (*Stirpes rariores, Territorii Ystadiensis*) från 1851 nämns många av de växter som man kan finna idag.

På 1800-talet användes Nybrofältet av husarerna vid regementet i Ystad. Fältet sträckte sig mellan kusten och upp till järnvägen i Köpingebro. Bollhusområdet inne i Ystad var för litet för deras övningar. Riddtävlingar förekom under många år på Nybrofältet, de senaste under 1960-talet.

Fältet har även tjänat som flygfält under andra världskriget, då flygplan var stationerade där.

Området mellan kust och väg 9 är idag skyddat som naturreservat. Efter att kommunen förvärvat mark norr om väg 9 har den södra delen av denna utvecklats till golfbana med stor yta av artfattiga, kortklippta greener. Området mellan golfbanan i söder och Nybrofältsvägen i norr är ett återstående ursprungligt område av Nybrofältet som hyser stor mångfald och rödlistade arter. Nordligaste delen av Nybrofältet kommer att bli ett nytt naturreservat upp till järnvägen i Köpingebro.

Vill man se några av kommunens mest sällsynta och hotade växter så är Nybrofältet ett bra utflyktsmål.

Som floraväktare rapporterar man om det aktuella tillståndet för hotade och fridlysta växter på Artportalen. Rapporterna sammanställs av SLU och används sedan vid beslut av myndigheter och allmänhet. De

Smultronställen i Ystads kommun

är naturens egna och artspecifika signaler om t ex ökat skydd, klimatförändringar globalt och lokalt.

Skyddade/rödlistade arter indelas i olika nivåer (CR, EN, VU, NT) beroende på skyddsbehovet enligt internationella, förpliktigande överenskommelser. Utöver detta kan arter vara fridlysta (F) nationellt.

Den nivå som innefattar de mest hotade arterna på Nybrofältet betecknas EN (Starkt hotade). Växter som rapporterats i denna grupp är dvärgserradella, alvarveronika, backsilja, tofsäxing, dikesskräppa, sandnejlika (F), ekorrsvingel och sandlusern (F).

VU (Sårbara) kallas nästa grupp. Här har rapporterats hedblomster, grådådra, källfräne och backsippa (F).

NT (nära hotade) är backtimjan, pilblad, etternässla, som har rapporterats i denna grupp.

Utöver dessa fridlysta, sällsynta och rödlistade växter förekommer många andra mindre vanliga växter som t ex axveronika, backnejlika, blåmunkar och getvåpling.

Området mellan golfbanan och Nybrofältsvägen är en unik, oskyddad pärla ur naturperspektiv! Det är en rest av den naturtyp som rådde i Nybrostrand för 300 år sedan när Linné passerade. Flora och fauna har likheter med sandstäppsvegetation av samma karaktär som man kan finna i östra Skåne och på Kåsebergaåsens Natura 2000-områden. Kör norrut på Köpingsbrovägen från väg 9 och ta västerut efter talldungen. Efter ca 100 m är du på fältet.

En artrik flora ger en intressant fauna. Den biologiska mångfalden på fältet lever i högsta grad!

Oberoende av årstid så bjuder Nybrofältet på fina naturupplevelser. Detta upplevs av alla långväga botanistturister och närboende kommuninnevånare som sedan länge vandrar på fältet och njuter av växter och djur i unik natur.

Välkommen Du med!

*Kerstin Svensson
floraväktare*

Smultronställen i Ystads kommun

Köpingebroskogen

Vinter

Solens strålar silas mellan täta tallar som med sina långa skuggor skapar ränder över grusvägen. Efter järnvägsövergången nära idrottsplatsen leder en liten grusväg rakt in till vad jag kallar för Köpingebroskogen. Skogen avgränsas av byns bebyggelse i öster och Nybroåns slingrande väg mot havet i söder.

Skogen har blandad karaktär. På den lättare sandjorden mestadels tall som under vinterhalvåret växlar i sitt uttryck. Dagar när solen skiner får stammarna ett slags kopparskimmer med oxiderade inslag. Vid molnigt väder, dis och dimma dallrar de tunga tallkronorna sakta i monokrom grågrön färgskala. Inte sällan gnisslar det här och var när vinden tilltar och skogens sus påminner om trädens mäktighet.

I den odlade granskogen som långsmalt sträcker sig västerut mot Fredriksberg är man skyddad och avskärmad. Bruna torra stammar radar upp sig. Längs dessa barrbeklädda stigar når ljuset sällan

in. En biotop där varken väder- eller årstidsskillnader märks.

Bortsett från granodling och tydligt planterade björkar längs en genomfartsväg syns många självsådda träd i stora delar av skogen. När dessa på sina ställen blandas med fallna träd som lämnats orörda uppstår en genuin känsla av att livet har sin gång. Frostfria vinterdagar störs lugnet av ivrigt sprättande koltrastar. När fåglarna åter som mest brukar kyligare väder vänta. Med lite tur får man varje vinter bevittna det för oss skåningar sagolika snötäcke som gör även denna skog magisk.

Vår

När det doftar tinande nattfrost och snödropparna lyfter på det fuktiga lövtäcket för att istället värma sig av den allt starkare solen, då är våren inom räckhåll. Och när fågelkvittret tilltar i takt med temperaturökningen är risken för bakslag oftast över.

Forts. nästa sida

Smultronställen i Ystads kommun

Nu syns bristande knoppar längs stigen jag går och fåglarnas lockrop överröstar mina försiktiga steg. När allt går så fort i naturen blir min naturliga reaktion att korta steglängden och njuta. De på vintern så uppskattade tallarna tappar sin dominans till förmån för lövfällande träd och buskar som nu drar uppmärksamheten till sig. Det är nu skogen vaknar till liv. På några dagar förändras vegetationen från svagt grön till fotosyntesgrön i sin starkaste kulör.

Söder om skogen infinner sig så här års en idyll som får även mina barn att förstå hur Astrid Lindgrens bullerby-barn levde. Fåren bräker åter i fårhagen. Nybroåns vatten söker sig på ett konstlat sätt över stenar och mellan träd. Miljöer som dessa, där träd och buskar av olika ålder och karaktär samsas, gör oss alla väl.

När tidigt utslagna trädslag väntat in de sista i turordningen och rapsfälten blommat över väntar den magra sandjordens motsvarighet när det kommer till färgexplosion. Vid månadsskiftet till juni blommar buskarna som jag fått lära mig heter harris. Denna ginstliknade ärtväxt som oansenlig står där och smälter in i sin omgivning tar över scenen och

skriker ut sin närvaro längs skogstigarna. Lejongestalten av min numera bortgångne Rhodesian ridgeback tillsammans med denna blomsterprakt skapade en savannatomsfär som tog min naturupplevelse långt utanför Köpingebro.

Sommar

Ljuset dröjer kvar länge. Några få timmar mellan skymning och gryning vilar fåglarna sin röst när juli avlöser juni. Dygnets sista timme framhäver rostiga färgtoner på den magra ängen. Likaså tallarna, vars bark ömsar skinn, syns som orange-målade pelare i lummigheten. Årsskotten som i dagsljus syns frodigt gröna blänker som silverstänk under tunga midnattsmoln. Vindstilla kvällar är meditativa och sänker sommarpulsen efter många vakna timmar. Under vinterhalvåret ger skogen energi. Nu skänker den återhämtning och rekreation.

Mitt på dagen är den djupa skogens stigar svalkande. Trädchronornas täta bladverk håller undervegetationen lättframkomlig. Harsyran mörknar. Klumpiga duvor avslöjar sig när torra grenar faller till marken. Skogens

Smultronställen i Ystads kommun

tystnad är påtaglig när det norra halvklotet är som mest uppvärmt.

På ängen vänder jag blicken mot marken och upptäcker den sobra färgkavalkad som gömmer sig i det torra gräset. Även ett otränat öga kan upptäcka stor mångfald på liten yta. Här är jordmånen mager och ljuset starkt. Skugga och solsken. Skog och äng. Kontraster i alla sina former framhäver och berikar.

Höst

Höstrusk, halsduk, påfyllning av ved och stearinljus. Om året vore ett dygn skulle hösten vara dess eftermiddag. När den spirande energin avtar sänks tempot och en meditativ period tar vid. Skogens ekorrar samlar systematiskt efter säsong när tranornas lågmälda läte ljuder ovanför trädtopparna. De lövfällande träden suger åt sig sommarens lagrade klorofyll och lämnar solnedgångsfärgade lövverk som skingras i takt med att frostnätterna blir fler.

Med tilltagande höstregn skyndar sig Nybroåns ivriga vatten till havet för att några dagar senare sakta in och ge tid för reflektion. Vind och neder-

börd hjälps åt att dränera landskapet samtidigt som viktiga vattenförråd fylls på. Möjligheten att dagligen promenera längs ett vattendrag är en ynnest jag värdesätter högt.

När året närmar sig sitt slut träder tallarna fram kring ängen. Skogsgläntans steniga jord syns tydligare och tydligare. En säsong tyngre grangrenar vajar i vinden. Björkarna längs genomfartsvägen blir vitare och vitare. Våta vissna löv lägger sig till rätta för att kraftsamla.

Naturreservat

Området som jag kallat Köpingebro-skogen köptes för några år sedan av Naturvårdsverket. Samtidigt som jag skrev denna text föreslog Länsstyrelsen att området som fått namnet Lilla Köpinge ska bli naturreservat.

*Text och foto
David Altengård*

Smultronställen i Ystads kommun

Gustafsborg 1

Tillfälliga våtmarkers betydelse.

Många kvällar under sommaren/hösten har jag suttit en stund i bilen på vägen mot soptippen. Efter åtta. Varför där och varför då? Där – för att en våtmark bildades där under förra året och den har funnits även i år. Då – för att trafiken till och från soptippen är så livlig att man verkligen känner sig i vägen av att hålla på vägen. Gustafsborg 1 är beteckningen och det är området norr om soptippsvägen omedelbart efter att man lämnat Sjöbovägen. Där har tidigare funnits ett icke odlat område, ett par tusen kvadratmeter, men inget öppet vatten. Det kom förra året, möjligen i samband med byggandet av cykelvägen.

Det är ett känt fenomen att när man skapar ett vatten på t. ex. tidigare ängsmark så exploderar fågellivet de första åren för att därefter anta ett mer normalt tillstånd. Då har den energi som funnits i form av gräs och rötter förbrukats. Så skedde även här. Det är ett grunt vatten med en hel del vegetation, som kan dels locka vat-

teninsekter, dels skydda mindre fåglar. Videbuskar längs kanter och någon mitt ute i kan också vara skyddande. Gytjtiga stränder lockar vadare. Många goda egenskaper alltså som talar för ett fint fågelvatten.

Smådopping och rörhöna är ett par arter som jag tyckte borde vara intresserade och så var det också. I motsats till sina släktingar gråhakedopping och sothöna, som gärna exponerar sig, är de båda arterna doldisar. Man kan sitta vid ett vatten länge utan att se något och vara på väg att ge upp. Så ligger plötsligt en smådopping där! Var kom den ifrån? Så lite tålamod måste man ha. Som tur är kan man ta hjälp av hörseln – båda har tydliga läten, smådoppingen en ljudlig drill som man inte kan missta sig på. Rörhönan kan gärna gå upp på land och plocka på stränderna och exponerar sig då.

Tyvärr ser man bara en del av vattnet på grund av buskar så antalet fåglar blir svårt att ange. Det tog ett tag innan jag kunde bestämma att det

Smultronställen i Ystads kommun

faktiskt var två par smådopping och jag har konstaterat att något par har häckat och fått ungar, men inte hur många. Några sekunder uppe i vegetationen och så dyk. En fågel dyker upp en bit bort. Samma – eller en annan? Smådopping har häckat, det får jag nöja mig med.

Om inte smådoppingen dyker upp, vad fanns det att titta på? Sex krickor höll ofta på och silade vattnet i den bortre kanten. De var så trogna där att de måste ha fötts där. Sothöns förstås, några par. Med ungar. Gräsänder, ett par med ungar. Tofs-vipa. Mot hösten var det ofta vadare där. Grönbena och gluttsnäppa. Enkelbeckasin i små flockar trivdes. Faktiskt landade en gång två rödspovar. Och inte bara fåglar. Några rådjur kom för att dricka. En gång lekte de, om det var ungdjur, och puttade varandra ut i vattnet. En period hade starar träd och buskar här som nattkvist och det ramlade in ett par tusen under kvällens lopp. En gulärla och flera sädesärlor plockade insekter i växtligheten runt vattnet.

Ett verkligt omväxlande fågelliv på en liten yta. Samtidigt har jag upplevt att småvatten i Källesjö, som bildades vid byggandet av det nya bostad-

sområdet, hade ett betydligt rikare, artmässigt, fågelliv för tio år sedan, när jag började följa det. Flera par av smådopping och rörhöna, spel av änder som brunand, skedand, t.o.m. årta, kunde ses här. I dag är det betydligt färre, såväl arter som antal. Det är bara grågässen som blivit fler.

I samband med att kommunen planerade för det Östra industriområdet höll man på och flyttade jordmassor. Ibland blev det en svacka som vattenfylldes. Under en cykeltur i området 2017 fick jag syn på en mindre strandpipare här. Jag återtävade och kunde så småningom konstatera att det var ett par och det fick fram en unge. Många andra vadare sökte föda i de tillfälliga grunda vattnen. Dessa upplevelser har lett till tankar som att man kanske kunde ha ett område, där man kanske vart femte år flyttar en jordhög och skapar ett vatten som får utvecklas några år och sedan flyttar man lite jord igen. Så kan trängda arter som mindre strandpipare få livsrum. Ett hugskott att fundera vidare på???

Bert Rydhagen

Tre afrikanska ärtväxter

Odling av bönor har många fördelar. Ärtor, bönor och andra arter av familjen ärtväxter (Fabaceae, tidigare Leguminosae) har genom symbios med Rhizobiumbakterier förmåga att omvandla luftens kväve till biologiskt omsättningsbart kväve. Innan människan lärt sig att framställa handelsgödsel var det en av de möjliga vägar som fanns för att tillföra växterna extra kväve.

Kvävet är ett av livets viktigaste grundämnen och ingår ibland annat i proteiner och DNA. Förutom direkt konsumtion kan ärtväxterna därför användas som kvävegödsel. Man odlar grödan, plöjer ner den och får på så sätt mer växttillgängligt kväve till nästa gröda man ska odla. Odlingssättet kallas grüngödsling och förekommer fortfarande framför allt inom ekologisk odling. Att odla bönor är en fördel för marken, den biologiska mångfalden och för att komplettera en ensidig föda. Förmågan att tillgodogöra sig luftens kväve leder ofta till en hög proteinhalt i ärtorna och bönorna. Den sojabönsodling som idag exploateras i stora delar av världen utmärks dock inte av en ökad mångfald utan har genom exploatering av skog och gräsmark framförallt i Sydamerika snarare ökat enfalden.

Antinutritionella ämnen

Ärtväxter har inte bara fördelar, de innehåller också oönskade ämnen, så kallade antinutritionella faktorer. Vissa av dem är riktigt giftiga, som ricinbusken, och vi har alla blivit varnade för gullregnsärtorna som barn. Lektiner, som är en av de antinutritionella ämnena, är en grupp av proteiner som finns i alla mogna och torkade ärtväxter som bönor, ärtor och linser. Lektinerna kan binda till och klumpa ihop röda blodkroppar (hemagglutination). Andra exempel på antinutritionella ämnen är sådana som kan påverka nedbrytningen av andra näringsämnen i tarmen. Ärtväxterna avgiftas dock enkelt genom att blötläggas, eventuellt skalas, och framför allt kokas. Haricot verts och vaxbönor, som skördas och äts omogna, behöver inte blötläggas och kokas någon längre tid.

På grund av de antinutritionella ämnena kunde inte människans förfäder konsumera baljväxter innan man tämjde elden.

Ärtväxter har också en annan egenskap. De innehåller ovanliga kolhydrater (sockerarter) som inte kan brytas ner av matspjälknings-systemet utan bryts ner av tjock-tarmens mikroflora under gasbildning, flatulens, men det anses vara av godo för tarmhälsan.

Sphenostylis stenocarpa

Bönan är på engelska känd som Africa Yam Bean (AYB). Den växer framförallt i västra och centrala Afrika men kan odlas ända ner till Zimbabwe och Moçambique. AYB är en flerårig klängväxt med en stam-längd av cirka 1 till 3 meter. AYB behöver stöd vid odling, utan stöd kommer den att växa längs marken. AYB har ett proteininnehåll på drygt 20 procent och ett fettinnehåll på cirka 17 procent. Det gör att det är en gröda som på ett bra sätt kan komplettera en i övrigt stärkelse-baserad diet. Den betraktas av FAO och forskare i Nigeria som en gröda med potential att motverka svält, felnäring och "gömd svält". Men det finns hinder för att öka odlingen. Forskare i Storbritannien och Nigeria har undersökt vilka hinder som

kunde identifieras i en etnobotanisk studie.

Varför odlas inte mer AYB?

Forskarna identifierade flera skäl. Många odlare är äldre kvinnor och odling anses allmänt inte vara manlig utan en mindre viktig kvinnogröda. Odlarna har dessutom dålig tillgång till rådgivning om hur odlingen kan förbättras. De flesta odlarna har pension eller så är de beroende av finansiell hjälp från hjälporgani-sationer. Den dåliga lönsamheten lockar inte till ökad odling.

Själva odlingen kan vara svår. Man måste stötta upp plantorna och ibland har odlarna svårt att finna stöttor. Dålig tillgång till utsäde begränsar nyodling och frökvalitén är ibland dålig. Skörden kan också vara dålig.

Efterfrågan på bönorna är inte så stor på marknaden. Det finns en brist på kunskap om hur nyttiga AYB-bönor-na är. Den största inkomsten från odlingen uppstår när man lagar till bönorna och säljer dem som en färdig måltid på en marknad. Detta är dock både tidskrävande och kräver mycket energi eftersom bönorna kräver ett långkok.

forts. nästa sida

En annan form av färdiglagade bönor är att fritera dem och sälja dem som snacks.

Jag hoppas att utveckling på odlingen hittar gångbara lösningar. Den odlade mångfalden behövs för Afrikas och vår framtid.

Tylosema esculentum

Är en flerårig ärtväxt känd som marama (gembok bean, morama bean) som inte odlas i kommersiellt i större omfattning. Det är en mycket intressant växt som växer naturligt i Botswana, Namibia och Sydafrika. Den kan växa i 37 graders värme, den tål frostnätter i Kalahari och överlever med en nederbörd på 100 mm per år! Den ger förutom bönor även rotknölar som kan användas som föda. Knölarna blir mycket stora, upp till 10 kg, och är fortfarande ätbara. Äldre knölar kan nå en vikt upptill 200 kg och är inte ätbara. Rotknölarna kan användas som föda upp tills de är två år gamla och de kan ätas råa, bakade, kokta eller rostade.

Bönorna har ett högt innehåll av både fett och protein, vilket är bra egenskaper för bekämpning av felnäring och undernäring. Proteininnehållet är nästan jämförbart med sojabönor. Rotknölarna innehåller stärkelse men även protein och uppges vara mer

näringsrika än jams och potatis.

Marama har utvecklat många strategier för att kunna överleva i torra klimat. Växten kan vinkla sina blad för att undvika uttorkning av solen, den har ett krypande växtsätt, vilket verkar bidra till att undvika uttorkning av vinden. De rotknölar växten bildar är vattenreservoarer med upp till 90 procents vatteninnehåll.

Rotknölar hos maramaböna. Överst unga, ätbara knölar. Underst en ca 240 kg stor knöl. Fotokälla: Frontiers of Plant Science, aug. 2018.

Maramas odlingsegenskaper tilldrar sig forskarnas och myndigheternas intresse och Sydafrikas jordbruks-, skogs- och fiskdepartement har gett ut odlingsanvisningar. Jag hoppas att vi snart få se en ny gröda odlas i Södra Afrika.

Aspalathus linearis (Burm. f) R. Dahlgren

Rooibos är de flesta bekanta med men alla vet kanske inte att det är en ärtväxt, som inte är helt olik ginst. Auktor (namngivare till latinska namnet) till rooibos nuvarande latinska namn var den svensk-danske botanisten Rolf Dahlgren som var professor vid Köpenhamns universitet fram till sin död 1987. Han deltog under 50- och 60-talet i botaniska expeditioner i Sydafrika.

Rooibos naturliga utbredning begränsas huvudsakligen till sydvästra delen av norra Kapprovinsen och Cederbergen i Västra Kap. Rooibos växer i näringsfattig, sur jord som bildats av sandsten med en nederbörd på ca 300–350 mm per år. Den är anpassad till vinternederbörd och sommartorka. Vild rooibos finns på mellan 350 och 1040 meter över havet.

Till skillnad från de två tidigare ärtväxterna är rooibos en viktig inkomstgröda. Rooibos har använts av jägare-samlarfolk för 12 000 till 10 000 år sedan. Först på 1930-talet började man utveckla odlingen till den industriodling det är idag. Det är inte bara stora farmer som odlar rooibos utan mindre familj jordbruk odlar ofta ekologisk och rättvisemärkt rooibos.

Men med en gröda som har så speciella växtkrav kan en klimatförändring förändra odlingsmöjligheterna drastiskt. Ökad sommarnederbörd och ökande vintertemperaturer kan påverka odlingen negativt även om odlad rooibos har större tolerans för skillnader i klimat än de vilda typerna. Temperaturen i södra Afrika förväntas höjas snabbare än genomsnittet i världen och vintrarna förväntas bli torrare. Forskarna arbetar med att skapa modeller för hur utbredning av odlingen påverkas av framtida klimatförändringar. Det finns risk att för att de mindre odlingsenheterna drabbas hårt om klimatet förändras.

Låt hoppas på och kämpa för att begränsa klimatförändringarna!

Ingrid Ternrud

En perenn revolution i jordbruket?

Det sägs att perenna, dvs. fleråriga, grödor är nästa revolution i jordbruket! I nuläget använder vi redan perenner i våra vallar och betesmarker, men kanske kan perenn stråsäd, t ex Kernza, utgöra ett väsentligt bidrag eftersom den har visat sig ha många miljömässiga fördelar jämfört med till exempel ettårigt vete. Förra året etablerades den första bruksodlingen av Kernza i Europa, i Högestad utanför Ystad.

Thinopyrum intermedium är ett gräs med naturlig utbredning i Eurasien. T. intermedium togs till USA och användes till foder och bete för kreatur är numera förvildad där. 1983 påbörjade Wes Jackson en förädlingsprocess av detta gräs i USA (The Land Institute, Kansas, USA) eftersom man ville undersöka och öka möjligheterna till att efterlikna mera naturliga ekosystem i jordbruket. Ansatsen var högst visionär och idealistisk och Jackson trodde själv att det skulle ta ca 100 år innan jordbruket skulle börja använda fleråriga grödor. Nu, endast 40 år senare, är flera länder i världen, däribland Sverige, i full fart med att förädla och försöksodla den gröda som getts namnet Kernza.

Ekosystem som domineras av fleråriga växter anses generellt som stabila system, där de biologiska processerna och de ekologiska funktionerna är välfungerande och i balans. Skogar är ett exempel, gräsmarker ett annat. Dessa ekosystem kan producera mycket biomassa eftersom det alltid finns någon art eller individ som klarar sig bra i olika väder och om andra förutsättningar skulle ändras från tid till annan. Dessa ekosystem kan dessutom erbjuda boplatser åt många andra organismer, såsom djur och mikroorganismer, och bidrar därmed generellt till biologisk mångfald. Vidare brukar näringsförsörjningen vara i balans, så att ekosystemen fortsätter att finnas utan att vi lägger till någonting.

Kärnor av Kernza Foto: Ryan Davidson

Ytterligare viktiga egenskaper är att förmågan att lagra in kol i marken brukar vara högre i ekosystem som inte utsätts för kontinuerlig och upprepad störning, t ex plöjning. Detta hjälper oss att motverka de förhöjda och fortfarande stigande halterna av koldioxid i atmosfären.

Perenna grödor erbjuder en möjlighet att efterlikna dessa mera naturliga ekosystem, eftersom grödan etableras varpå kärnan kan skördas i flera år från samma plantor utan jordbearbetning, och särskilt om vi låter minst två grödor växa tillsammans, på samma fält. Perenna grödor kan potentiellt ge stabilare skördar, förse djur och mikroorganismer med livsrum, bidra med

kolinlagring i marken, men också att göra marken bördigare för andra grödor som kommer efter. Vi tror också att en perenn gröda klarar sig med mindre insatser i form av besprutning, gödning och körningar över fälten, eftersom dess inneboende egenskaper gör dem tåligare mot angrepp, bättre på att sköta sin egen näringsförsörjning och på att konkurrera med ogräs. Vi odlar gärna Kernza tillsammans med en baljväxt, som bildar symbios med kvävefixerande bakterier och därmed kan fånga in kvävet i atmosfären istället för genom den fossildrivna Haber-Bosch-processen.

forts. nästa sida

Kernza odlas sedan 2016 på SITES Forskningsstation Lönnstorp, som tillhör SLU i Alnarp. Där odlar vi Kernza som ensamgröda och tillsammans med blå lucern. Det främsta syftet för oss att studera Kernza är att ta reda på hur grödan ska skötas, hur den kan passa in i en växtföljd av flera grödor, samt vilka odlingsmässiga och miljömässiga fördelar den har jämfört med ettåriga sädesslag, som nu dominerar jordbrukslandskapet. I försöksodlingen på SLU har vi kunnat konstatera att jorden under Kernza innehåller mer mykorrhizasvamp än ettårigt vete. Mykorrhizasvamp hjälper grödan att ta upp näring och den förbättrar också jordens struktur. Vi har också kunnat bevisa att odling av Kernza har betydligt mindre, nära noll, läckage av kväve i jämförelse med ettårigt vete. Det har bevisats på flera platser runt om i världen och är av stor vikt för miljömålet om minskad övergödning. Sedan hösten 2018 odlas också Kernza i den första Europeiska bruksodlingen av Högestad & Christinehof

Förvaltnings AB och vi på SLU kommer att följa grödan även där hos dem.

Jordbruket domineras idag av ettåriga grödor, som kräver stora insatser och ofta en hel del markstörning som på många sätt inte är gynnsam för jorden och livet i jorden på växtplatsen, och inte heller för den biologiska mångfalden i landskapet eller för den negativa påverkan jordbruket har på kringliggande ekosystem. Därför kan perenna grödor antas revolutionera jordbruket, om vi kan bekräfta att de föreslagna fördelarna faktiskt gäller. Sedan återstår det att utveckla en marknad för kärnsörden som kommer att öka i växtförädlingen, men det är ett annat kapitel.

*Docent Linda-Maria Dimitrova
Mårtensson & Professor Erik Steen
Jensen*

*Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
i Alnarp*

Fridlysta och rödlistade växter i Ystads kommun 2018-2019

Så här skriver skåningen **Carl August Gosselman** i sin akademiska avhandling 1851 under inseende av professorn i botanik Jacob Georg Agardh:

”Trakten kring Ystad, i botaniskt hänseende bland de intressantaste i Provinsen, har under sommarmånaderna 1847, 48 och 49 af mig flitigt blivit genomströfvad. Oaktadt dessa exkursioner blott sträckte sig en eller två mil utom staden påträffades åtskilliga för denna trakt af flororna ej uppgifna växter, vilka stundom hörde till de sällsyntare, att uppgifva dessa samt lämna en översikt över de mindre allmänna, därstädes redan anmärkta är ändamålet med denna förteckning.”

(Citerat från Sällsynta växter i Ystadsområdet - då och nu skriven av Kurt Ivarsson).

Carl von Linné beskrev Ystadtraktens landskap och natur under 1700-talet, Gosselman under 1800-talet och en mängd botanister under 1900-talet. Ystads kommun är väl genomsoekt och beskriven i floror, senast i Floran i Skåne. Många intresserade och långväga botanister besöker trakterna kring Ystad årligen för att se förändringar i floran och njuta av naturen. Det milda klimatet och olika typer av biotoper ger en spännande mångfald. Natura 2000-områden och naturreservat skyddar de mest värdefulla områdena.

forts. nästa sida

Min målsättning våren 2018 ska ses som en personlig utmaning:

Att under året besöka Ystads kommuns fridlysta och rödlistade kärlväxter för att få en uppfattning om tillståndet för dessa i kommunen.

På grund av den svåra torkan under sommaren 2018 utsträcktes utmaningen att gälla även 2019. Min ålder (80+) och kondition fick sätta en gräns när det gällde ensamma besök i alltför oländiga områden.

Förberedande information om antalet arter och var de rapporterats förekomma inhämtades från Artportalen (AP).

Totalt 109 arter fridlysta och/eller rödlistade noterades i Ystads kommun. Årtalet inom parentes efter artnamnet nedan anger senaste rapporteringen på AP före 2018.

Ystads kommun hyser alltså sedan århundraden tillbaka en imponerande mängd av beskrivna fridlysta och rödlistade kärlväxter.

Rödlistade arter indelas i följande grupper: RE (Utdöd), CR (Akut hotad), EN (Starkt hotad), VU (Sårbar), NT (Nära hotad). Av dessa är CR, EN och VU klassade som hotade.

Fynden 2018-2019 rapporterade jag på Artportalen som funna eller ej funna med GPS-koordinater och oftast med foton, antal och kommentarer. Om flera lokaler var angivna har jag ofta besökt alla. Under 2018-2019 har även andra botanister rapporterat "mina" arter.

Jag har utgått från den rödlista som sommaren 2019 var preliminär och som kommer att gälla fr o m 2020. Se bifogad tabell.

Fridlysta arter

Antalet fridlysta (F) kärlväxter i Ystads kommun är imponerande 23 st. Av dessa är 10 orkidéer.

Bland de fridlysta arter (som inte är rödlistade) har jag besökt och rapporterat följande:

blåsippa (2016), mattlumner (2017), gullviva (2015), vanlig backsippa (2017), ängsnycklar (2017), skogs-knipprot (2016), tvåblad (2016).

De jag rapporterat som eftersökta men ej funna är revlumner, som 2009 fanns som ett litet bestånd i Ystad Sandskog. Korallrot (2015) är troligtvis uppgrävd i Ystad Sandskog och har inte heller återfunnits i Krageholms skog (vildsvinsbok). Nästrot (2002) fanns i Krageholms

skog, men ej återfunnits.

De lokaler jag ej besökt är för grönvit nattviol (2016), kärrknipprot (2015), stor ögontröst (2017).

Av 13 enbart fridlysta arter rapporterade jag alltså 10.

Fridlysta och dessutom rödlistade arter

RE-arter (Utdöd)

I denna grupp fick jag tips om eventuell förekomst av den nu utdöda arten munkhätta vid Blystigen i Ystad. Var det den utdöda munkhättan eller annan munkhätteart? Sommaren 2018 observerade jag den, men jag kunde inte med säkerhet bestämma arten. När jag åter besökte platsen våren 2019 och växten blommade bestämde jag den till fläckig munkhätta, förmodligen spridd dit som trädgårdsutkast. Fläckig munkhätta förekommer även i Sandskogen på Neumanns väg.

Italiensk munkhätta finns vid dammen i Kåseberga by, även den troligen från trädgårdsutkast.

Den utdöda arten munkhätta har jag alltså inte hittat.

CR-arter (Akut hotade)

5 kärlväxter fanns att besöka i denna grupp.

Kärrnocka (2016) är både fridlyst och rödlistad. Kärrnocka observerades för några år sedan på Öja mosse, men sedan dess har jag inte sett den där.

Övriga rödlistade i gruppen:

Klätt (2017) förekommer på s k Artrika vägkanter öster om Köpingsbro, men är inte ursprunglig där utan insädd. Senast sågs den i "vilt" tillstånd i Kåseberga. Klätt är vald som kännetecken för Ystads Naturskyddsförening.

Naverlönn (2014) finns på många ställen i kommunen som parkträd och förvildad, ej ursprunglig.

Sydäppelros (2012) förekommer i Bergsjöholmsskogen vid vägkant i gammal skog.

Lundalm (2002). Sökt men ej funnen. Almsjukan??

Järnek (2009). Sökt och funnen på ny lokal i Nybrostrand, troligen fröspridd från trädgård.

forts. nästa sida

EN-arter. (Starkt hotade)

22 kärlväxter i denna grupp hade rapporterats i Ystads kommun. Av dessa återfanns 17 st. 4 st återfanns inte på lokalerna. En växtplats är ej besökt.

Fridlysta och rödlistade i gruppen är:

Sandlusern (2017) blommade extremt rikligt 2019 på Kåsebergaåsen och Nybrofältet.

Martorn (2017) förekommer på några ställen utmed kusten mellan Nybrostrand och Kåseberga.

Sandnejlika (2017) är en mycket vacker sandstärpsväxt med härlig doft. Den finns endast på en lokal i kommunen och hotas av tältning.

Praktnejlika (2017) har förekommit på flera ställen i kommunen. Glädjande nog fann jag den på två platser på Sandhammaren, men den hotas där av igenväxning

Smultronfingerört (2011).
Förekomsten vid Skönadal är stabil, men hotas av igenväxning.

Stor sandlilja (2007) har jag letat mycket efter, men inte hittat någonstans. Krypfloka (2012) är ej besökt.

Övriga rödlistade i gruppen:

Renlоста (2002) är ett numera mycket sällsynt åkerogräs. Floraväktades 2019 och återfanns på endast en av de gamla fyra lokalerna, en åker nära Öja kyrkogård.

Skärblad (2017) förekommer på känd plats i en välgkant nära Baldringe kyrka. De vasskantade bladen har gett växten dess namn.

Sandtimotej (2017) floraväktades 2019 och är ett vackert litet gräs som förekommer på Kåsebergaåsen. Där förekommer även backsilja (2017) och tofsäxing (2017). Backsilja är här ganska vanlig i obetad terräng.

Dvärgserradella (2015) är en mycket sällsynt förekommande art i södra Skåne. Den uppgavs första gången 1836 på Nybrofältet. Arten floraväktades 2019 och blommade det året extremt rikligt framför allt i det blivande naturreservatet i Köpingsbro (Lilla Köpings). På Nybrofältet hade den inte syns på flera år.

Kranssalvia (2015) har en sista (?) lokal i en vägsgräns söder om Allevadstorp. Den finns kvar, men minskar i förekomst.

Dikesskräppa (2016) är en mycket sällsynt art. Den växer nära mynningen av Nybroån i natur-

reservatet. Den hotas av vassröjning. Alvarveronika (2015) förekommer i Köpingsbro inom avspärrat järnvägsområde och blev observerad med kamerans zoom.

Hjärtstilla (2015) är funnen på tomten vid Backagården nära Löderups Strandbad. Ask (2017) förekommer i kommunen, men många av träden är drabbade av sjukdom.

Ekorrsvingel (2014) är tidigare rapporterad från Nybrofältet, men ej återfunnen 2019. Korndådra (2012) är ett gammalt åkerogräs. Det återfanns ej på enda lokalen i Köpingsbro.

Åkermadd (2003) och pipstäkra (2013) är eftersökta men ej funna.

VU-arter (Sårbara)

29 arter var rapporterade i denna grupp. Av dessa återfanns 17 arter. Eftersökta men ej funna är 8 st och ej besökta 4 st.

Fridlysta och rödlistade i gruppen:

Hedblomster (2017) finns rikligt på Kåsebergaåsen och förekomsten ökar glädjande nog. Rutläsbräken (Saknas) är ett mycket gammalt fynd (rapporter saknas, ej besökt), spetsnate (2012) (ej besökt) och knärot (1990) (gammalt fynd, ej återfunnen).

Övriga rödlistade i gruppen:

Sanddådra (2016) och grådådra (2017) förekommer på många ställen på Hammars backar och Kåsebergaåsen. Rapunkelklocka (2011) hittades på gamla soptippen och hotas av avverkning/uppröjning på växtplatsen. Skogskorn (2016) hittades i Fyledalen i få exemplar. Slätterfibbla (2016) finns på betesmarken (södra delen) vid Backåkra. Åkerfibbla (2017) (insädd på "åker" i Hagestads naturreservat) är eftersökt men ej funnen, men funnen av annan rapportör. Skugglosta (2005) är ej funnen av mig, men av annan rapportör. Buskvicker (2017) hittades i skogsparti vid Marsvinsholm. Luddvicker (2017) finns i Hagestads naturreservat, som hyser denna ståtliga vickerart. Hylsnejlika (2017) blommade rikligt 2019 utmed Kåsebergaåsen. Skogsveronika (2017) floraväktades 2019 och är trogen sin växtplats i skogarna. Av 17 ställen återfann jag den på 14. Stortimjan (2004) hittades på vildvuxen trädgårdstomt i Köpingsbro.

Taggkörvel (2016) växer på flera platser bl a på gamla skjutvallen vid Engelska bryggan i Ystad. Vittåtel (2016) förekommer bl a i Hagestads naturreservat.

forts. nästa sida

Källfräne (2017) finns på endast en lokal i kommunen, i Nybroån vid golfklubben. Förekomsten hotas av vassröjning såväl i ån som inne på golfklubbens område. 2019 noterades arten även söder om väg 9 i naturreservatet.

Eftersökta, men ej funna är klubbveronika (2017), fågelarv (2017), knölvial (1998), grenigt kungsljus (2017), vit kattost (2002), sommarklynne (2003), slättergubbe (2015) och åkersyska (2002).

Ej besökta är loppstarr (2016) och blågrönt mannagräs (2016).

NT-arter. (Nära hotade)

39 arter var rapporterade i denna grupp. Av dessa återfanns 20 arter. Eftersökta men ej funna var 11 st. Ej besökta 8 st.

Fridlysta och rödlistade i gruppen:

Strandlumner (2010) förekommer nära strandkiosken på Sandhammaren. Majnycklar (2017) blommade rikligt bl a i Kabusakärret. Ängsnattviol (2016) har ej besökts.

Övriga rödlistade:

Hålnunneört (2017) är en tidigt blommande vårväxt, som

förekommer på flera platser bl a vid kyrkogårdsmuren i Stora Köpinge och i Fyledalen. Ängsskära (2009) hittades glädjande nog på igenväxande äng på Sandhammaren. På samma ställe fanns även korskovall (2013).

Kavelhirs (2017), ett gräs, rapporterades från Nybrostrand (vägkant vid väg 9). Ängsstarr (2016) fanns i Sandskogen. Strävlost (2017) är ett vackert gräs, som jag fann i Fyledalen. Kösa (2016) är ett oönskat, gammalt åkerogräs, som fanns på flera ställen i kommunen. Etternässla (2017) är ett åkerogräs som har minskat i förekomst. Det hittades i åkerkant i norra Nybrostrand. Åkerkulla (2017) är även det ett gammalt åkerogräs, som blommade fint utmed markväg. Backtimjan (2017) förekommer rikligt på Nybrofältet, Hammars backar och Kåsebergaåsen. Piggtistel (2016) tillhör växterna som trivs i branten vid Ales stenar. Jordtistel (2016) är vanlig uppe på Kåsebergaåsen. Pommersk vårlök (2017) fanns i branten vid Ales stenar och på Hammars backar. Bolmört (2016) blommade praktfullt i Kåseberga hamn.

Hårnarv (2017) trivs i plattskarvarna vid Ystad Saltsjöbads entré. Det är en liten oansenlig växt som hotas

av alltför nitisk plattskötsel. Pilblad (2000) blommor i Nybroån vid bron över väg 9. Tovsippa (2004) ser man blomma på senvåren på Ringledens vägkant i Ystad. Troligen trädgårdsflykting/insådd. Flikros (2004) finns i verkstadsområdet norr om gamla soptippen i Ystad.

De NT-växter jag letat efter, men ej funnit är månlåsbräken (2012), paddfot (2004), kalvnos (2017, insådd), desmeknopp (2016), fläckklungört (2017), smal käringtand (2004), åkerrödtoppa (2003), månviol (2002), bokarv (2014), riddarsporre (2004) och mjukdån (2003). Av dessa 17 fynd är 9 så pass gamla fynd att de kan ha försvunnit på grund av t ex igenväxning. Några av de sjutton har andra rapporterat, men jag missat.

De rödlistade NT-växter jag ej besökt är kärrjohannesört (2009), uddnate (2006), plattsäv (2016), granspira (2016), majviva (2016), rödlånke (2012) och sommarfibbla (2004). Som synes är de flesta växter som hör hemma i lite svårtillgänglig terräng.

Hur blev resultatet?

Det har varit spännande och roligt att försöka hitta alla 109 fridlysta och rödlistade kärlväxter i Ystads kommuns mångskiftande natur! Många mil i bil och ben!

Jag har fått se de flesta fridlysta och rödlistade kärlväxterna i kommunen 2018-2019 (61 st). En del och ibland gamla fynd har jag tyvärr inte fått se trots idogt letande (31 st). Detta har också varit värdefullt att rapportera, eftersom det kan bero på hot och förändringar av floran p g a klimatförändringar, igenväxning, exploatering m m. Ej funna och ej besökta arter (17 st) kan jag kanske få se kommande växtsäsong. Hoppas det!

Ystads kommun har en fantastisk mångfald av rara växter att vårda och bevara i århundraden framåt!

Nybrostrand den 27 november 2019
Kerstin Svensson
kerstinharriet@gmail.com

Litteratur

Artportalen. www.artportalen.se.
 Det skånska kulturlandskapet, Urban Emanuelsson m fl. 1985.
 Floran i Skåne, Tyler. T m fl (red). 2007.
 Naturvårdsprogram för Ystads kommun, 2012.
 Nordens flora. B. Mossberg, Lennart Stenberg. 2019.
 Sällsynta växter i Ystadsområdet - då och nu. Kurt Ivarsson. Särtryck i Ystads Fornminnesförenings årsbok 1997.

Artikeln i sin helhet med bilder finns på: ystad.naturskyddsforeningen.se

Grönsaksfilosofi

Min fru och jag gjorde ett stort livsval för 5 år sedan när vi beslutade att ta över Kåsebergaodlingen, en giftfri och numera krav-certifierad odling som funnits sedan slutet av 50-talet och drivits av en och samma familj fram till vårt intåg. Vi visste nog inte riktigt vad vi gav oss in på, men skam den som ger sig, och det har ju blivit bra till slut.

Grunden för vårt gemensamma odlingsintresse är att vi båda bryr oss mycket om mat och saknade tillgång till smakrika och närodlade grönsaker. Vi började i liten skala hemma i trädgården för egen konsumtion men till slut hade vi en hobbyodling som tog över våra liv mer och mer. Det är nämligen enormt givande för både kropp och själ att odla: dels finns där en experimentlusta, hur får man grönsakerna att utvecklas på bästa sätt? Näring? Förberedelser? Vilka sorter fungerar bättre än andra? Dels ett intresse för att ta fram grönsaker som man kan använda på spännande sätt i matlagningen.

Någonstans började vi lägga grunden till en filosofi för odling: Om vi ser 100 år bakåt i tiden så var alla grönsaker närodlade. Vi hade inte långa distributionskedjor och mat som odlats i fjärran länder. Grönsaker odlades lokalt och togs om hand med de metoder som stod till buds. Rotfrukter lades i jordkällare, frukt

och bär syltades, saftades, och lades in. Kött och fisk saltades och röktes för att hålla. Säsongen styrde vad som stod på middagsbordet. Odling var en ganska vanlig kunskap.

Det moderna jordbruket gjorde sin entré framförallt efter 1945 och en stor mekanisering tog fart. Jordbruket blev effektivt och avkastningen på den odlade marken blev högre. Tyvärr medförde denna utveckling en större andel monokultur på fält och åkrar samt ett avbrott i den långa traditionen att låta areal ligga i träda och betas av djur. Monokulturen i sin tur gjorde grödan mycket känsligare för skadedjur och avkastningskraven gjorde att (o)gräs fick mindre plats. Kemikalierna gjorde sitt intåg på 60-talet... ett försök att betvinga naturen och ett abrupt avbrott i de ekosystem som byggts upp under de årtusenden som människan brukat mark för matproduktion.

Någonstans här kan man säga att vår filosofi börjar. Monokultur gör grödor sårbara, man kanske skall odla i mycket mindre skiften och försöka para ihop grönsaker som skyddar varandra. Ogräsfritt kanske inte är så bra utan man kanske skall se till att det finns en massa olika växter som blir ett ekosystem där både skadedjur och nyttodjur kan leva sida vid sida? Man kanske inte skall motarbeta naturen utan jobba med den så att den kan bli den bästa natur den kan bli under förutsättningarna? Man kanske inte skall driva plantorna så hårt utan låta dem ta lite tid på sig för att utveckla smak och näringsämnen?

Sagt och gjort. Vi började studera hur man kan etablera bra ekosystem i grönsaksodling, vilka växtföljder som fungerar och vilka metoder man kan använda för att fortfarande få avkastning. Vi kravcertifierade. Bara organiska gödningsmedel och certifierade fröer. Det var i alla fall ett steg i rätt riktning. Dessutom odlar vi i växelbruk och i varvade bäddar dvs. vi odlar en mängd olika grönsaker sida vid sida i sektioner som flyttas varje år. Som exempel på ett av våra fält (ca 1 ha):

Sektion 1: Olika sorters sallad, dill, bönor, morötter, squash, västerås-gurka, rödbetor, knipplök, mangold, selleri, rädisor mm.

Sektion 2: Kålväxter (vitkål, rödkål, spetskål, savoykål, grönkål, svartkål), kålrot, rotselleri, kinakål m.m.

Sektion 3: Färskpotatis i 4-5 olika varianter

Dessa roteras sedan varje år. Sallad verkar trivas efter potatis och kål efter sallad.

Hur kontrollerar man då det ogräs och skadedjur så att man får en bra balans? Ogräsbekämpning sker manuellt. Här är det viktigt med timing dvs att ta ogräsen när de är som mest känsliga. Kan man köra igenom raderna maskinellt första eller andra veckan i juni så tar man udden av den första groningen. Sedan hackas raderna manuellt 1-2 gånger, av en person, fram till mitten av juli beroende på gröda. Vi hackar bara väldigt nära grönsaksraderna och låter en hel del av ogräset mellan raderna växa. Det ger tre effekter:

1. Ogräs som är högre än grönsakerna skapar ett mikroklimat nära marken dvs grönsaken får skydd och håller fukten bättre.

2. Grönsakerna få kämpa lite om vatten och näring. De växer lite långsammare men får en bättre smak och sätter bättre rötter.

forts. nästa sida

Bild från Österlen.se Foto: Peter Carlsson www.peter.se

3. Vi får en ekologisk mångfald med både nyttodjur och skadedjur som förhoppningsvis balanserar ut varandra under säsongen och gör oss mindre utsatta för invasioner av skadedjur.

Hur kontrollerar vi då skadedjur? Skadedjur är svårare när man inte får använda gifter och man får helt enkelt vara beredd på att en del av skörden blir uppäten. Det man dock kan göra är att plantera flera olika sorter av samma grönsak och göra det med 2 veckors mellanrum. Då höjer man i alla fall oddsen att få behålla något, eftersom man har flera sorter i flera stadier samtidigt. Sedan vad gäller t.ex. kålväxter, så får man hålla ett öga på äggläggningen av framförallt kålmal och kålfjäril. När man ser att äggläggningen är igång så kan man t.ex. vattna mycket. Det får äggen ur balans och de dör. Alla olika skadedjur har sin strategi. Med

morötter t.ex. kan man plantera lök växelvis och då skyddar löken till viss del mot morotsfluga. Det är ju hela tiden frågan om att ha en frisk och stark planta. Den står sig bättre mot alla typer av angrepp.

Så, för att återvända till vår filosofi: Naturen är fantastisk. Den fyller varje plätt med grönska vare sig man vill eller inte och den ser också till att ordna balans mellan djur och växter så att alla får en plats i ekosystemet. Vårt jobb som odlare är att ta vara på vad naturen kan ge och hjälpa naturen producera just de grönsaker vi vill ha på bästa möjliga sätt utan att för den saken skall göra för stora intrång i naturens eget sätt att hålla jorden levande och samtidigt känna ödmjukhet inför uppgiften.

*Dong Lu & Martin Backlund,
Kåsebergagodlingen*

Vilka olika former av skogsodling finns och vad är för- respektive nackdelarna med dessa ur miljösynpunkt?

Den övervägande vanligaste skötselmetoden i den boreala regionen och i Sverige är det som kallas trakthyggesbruk. I trakthyggesbruket är skogen indelad i bestånd, dvs. områden av likåldrig skog som har samma artsammansättning och som växer på samma typ av mark. När ett bestånd har uppnått en viss ålder sker en slutavverkning vilket ofta är liktydigt med kalavverkning dvs. i princip alla träd avverkas. Därefter görs ofta en markberedning och en plantering för att säkra återväxten av nästa skogsgeneration. Efter ett antal år när de unga träden nått en viss höjd görs först en utglesning av träden genom så kallad rójning och senare sker ytterligare utglesningar genom gallring en eller två gånger tills man har uppnått en önskvärd beståndstäthet. Syftet med dessa åtgärder är att skapa så hög kvalitet (och värde) som möjligt på slutavverkningsbeståndet.

En alternativ metod är så kallat kontinuitetsskogsbruk där man inte kalhugger utan i stället väljer ut och skördar enskilda träd. En fullt utvecklad kontinuitetsskog är också som man säger fullskiktad dvs. den har träd i alla storlekar och åldrar. Här sker föryngring ofta genom självsådd men man kan också behöva stödplantera för att säkra återväxten. När man skördar så avverkar man ca 20-25% av trädvolymen och skörden sker då oftare jämfört med trakt-hyggesbrukets slutavverkningar. En bärande idé bakom denna metod är dels att säkra kontinuerlig vegetationstäckning av marken, dels att avverka träd som inte längre har så hög produktivitet och i stället se till att de resurser som behövs för tillväxten, dvs solljus, vatten och växtnäring överförs till de träd som har hög tillväxtpotential.

forts. nästa sida

En fördel med trakthyggesbruket är att det kan bedrivas väldigt rationellt med metoder och maskiner som utvecklats under lång tid och därigenom bli kostnadseffektivt. Historiskt har det visat sig fungera väl när det gäller att producera råvaror till skogsindustrin. Det ger också klimatnytta dels genom att skogen i sig fungerar som en sänka för koldioxid, dels genom att långlivade produkter som konstruktionsvirke undandrar koldioxid från atmosfären. Metoden är också rationell när det gäller att ta tillvara avverkningsrester för att använda som biobränsle.

Men det finns också nackdelar med trakthyggesbruket. Under kalhyggesfasen riskerar man att få näringsläckage till vattendrag och sjöar vilket leder till övergödning och vidhängande problem. Ur klimatsynpunkt är också kalhyggen en styggelse. Under de första 10-12 åren sker stora utsläpp av koldioxid på grund av nedbrytning av döda fin- och grovrötter, stubbar och övriga avverkningsrester. Gjorda beräkningar visar att för hela Sverige sker utsläpp från kalhyggen som kan vara av samma storleksordning som från hela transportsektorn, ca 16 miljoner ton CO₂ årligen. Inte heller användningen av avverkningsrester för bioenergiändamål är helt oproblematiske när det gäller klimat-

påverkan. Användning av bioenergi ger större utsläpp av CO₂ till atmosfären per producerad energienhet än vad fossila bränslen gör. Visserligen ingår de biogena kolmolekylerna i ett kretslopp (mark-skog-atmosfär) men det tar lång tid innan utsläppen från avverade träd åter har tagits upp, någonstans mellan 70-150 år beroende på geografiskt läge i Sverige.

En av fördelarna med skog som brukas enligt kontinuitetsprincipen är att marken hela tiden är täckt med vegetation vilket gör att resurser som behövs för tillväxt utnyttjas kontinuerligt. Det är växternas bladnytta som är motorn i ekosystemen och kontinuerligt hög bladnytta gör att solljuset utnyttjas maximalt för fotosyntesen. Kontinuerlig marktäckning gör också att risken för näringsläckage är minimal. Ur klimatsynpunkt är det också en fördel att undvika hyggesfasen med dess stora utsläpp av CO₂. Förespråkare för trakthyggesbruket anför ofta att ungefär lika stora utsläpp sker från kontinuitetsskogar i samband med avverkningen av enskilda träd som ju sker oftare än vid slutavverkning. Tyvärr finns för få studier där sådana mätningar har gjorts för att kunna verifiera detta med direkta observationer. Man kan emellertid likna trakthyggesbrukets

gallringar med kontinuitetbrukets avverkningar och mätningar av koldioxidflöden i samband med gallringar har inte kunnat påvisa några negativa effekter på kolbalansen. Detta är en stark indikation på att en kontinuitetsbrukad skog över tiden sannolikt har minst lika högt, om inte högre kolupptag som en trakthyggesbrukad skog.

Kontinuitetsskogar har också högre biodiversitet än skogar som brukas med trakthyggesmetoden. Frånsett den rena bevarandaspekten så anses högre artdiversitet ha bättre hållbarhet och leda till minskad skadespridning när det gäller t. ex. insektsutbrott, brand, storm etc.

Som en nackdel med kontinuitetsskogsbruk brukar anföras att det inte är lika enkelt att ta till vara avverkningsrester för bioenergi med denna brukningsform. Å andra sidan kan man ifrågasätta hur bra det är att ta bort näringskapital ur skogen vilket sker när man tar ut avverkningsresterna, man bortför bland annat det kväve som finns i dessa och kväve är normalt den mest begränsande faktorn för både tillväxt och kolinlagring. Själva avverkningen blir också mera komplicerad vid 'plockhuggning' och därmed också dyrare per avverkad volymsenhet ved. De som har studerat skogsbrukets

ekonomi hävdar dock att kontinuitetsskogsbruket trots allt är mera lönsamt eftersom enbart träd med högt marknadsvärde avverkas.

Om man är markägare och vill veta så mycket som möjligt om hur man ska odla, sköta och avverka skog utifrån ett hållbart perspektiv, vilka är din fyra bästa tips, med kort motivering?

Svaret på den frågan blir olika beroende på om det handlar om att starta på ny kula med en skogsodling från scratch (antingen efter en kalavverkning eller på nybruten mark) eller om det handlar om att fortsätta att sköta en existerande skog:

Nyskogsalternativet

1. Med tanke på kommande klimatförändringar och allt vad det för med sig skulle jag vara mycket tveksam till att etablera en skog som ska växa och utvecklas i flera decennier. Detta eftersom vi faktiskt inte vet hur klimatet kommer att utvecklas.

forts. nästa sida

2. Om marken är lämplig skulle jag etablera en snabbväxande sort (poppel, salix) som kan skördas inom ett eller två decennier. En sådan skog kan ge en mycket bra klimateffekt genom att den har ett upptag som är flerfallt högre än det som den mark som den etableras på har.

4. Om den existerande skogen inte vore lämplig att ställa om till en fullskiktad kontinuitetsskog så skulle jag nog överväga vilken typ av skog som jag skulle etablera efter en slutavverkning. Troligen en blandskog av någon sort beroende på bland annat markförhållanden, hydrologi etc.

Fortsättning av existerande skog

*Professor i naturgeografi
Anders Lindroth*

3. Om den existerande skogen är en likåldrig skog skulle jag undersöka möjligheterna att ställa om den till en kontinuitetsskog. Jag är övertygad om att en sådan skog bättre klarar de framtida klimatutmaningarna på grund av sin större artdiversitet.

Bild 1. Trakthyggesbruk (kalhygge). Pil uppåt betyder utsläpp av CO₂ och pil nedåt betyder upptag av CO₂.

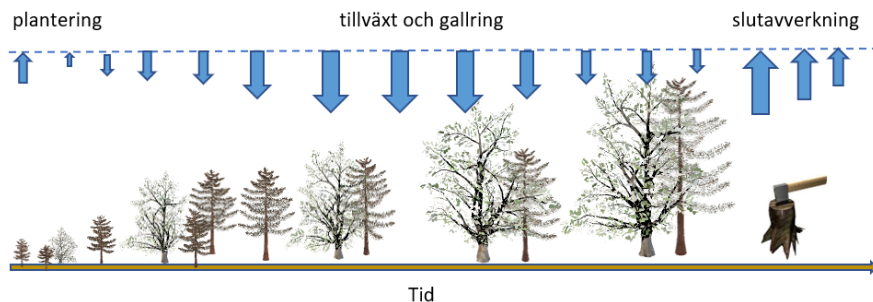
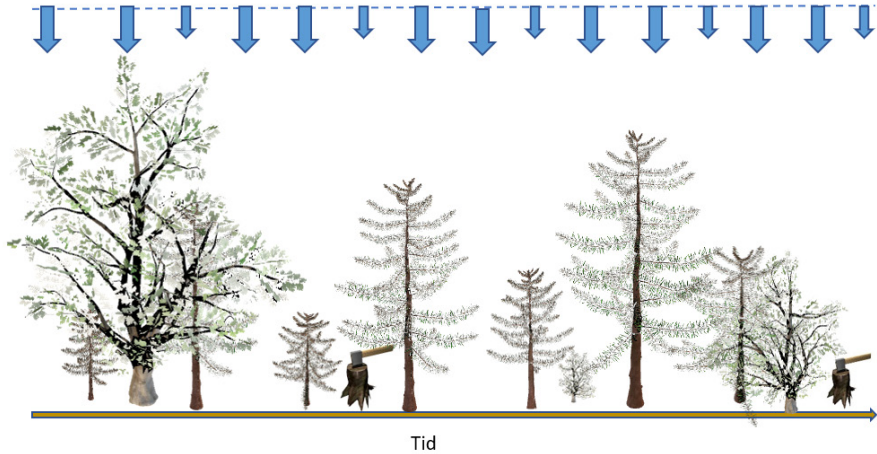

Bild 2: Kontinuitetsskogsbruk (blädningsbruk). Ett relativt kontinuerligt upptag av CO₂ över tiden.

Instagram

*Är Du intresserad av att skapa och administrera
ett Instagramkonto till föreningen kontakta
någon i styrelsen.*

LINDARNA ÄR RÄDDADE!

Angående Miljööverdomstolens beslut:

Naturskyddsföreningen i Ystad tycker om träd och gröna lungor – särskilt i Ystad. Därför är vi nöjda med Miljööverdomstolens beslut. Någon kanske invänder att några enskilda träd är smått och futtigt när naturen hotas över hela planeten. Å andra sidan kan symboler och juridiska klarlägganden av principiellt intresse indirekt spela en positiv roll i ett större perspektiv.

Vi uppfattar att det centrala i domslutet är att: "Undantagsbestämmelsen i 8 § förordningen (1998:1252) om områdes-skydd enligt miljöbalken m.m. är inte tillämplig på träden. De står inte i omedelbar anslutning till bebyggelse och det finns ingen risk för att de ska orsaka skada eller hindra den planerade bebyggelsen eller verksamheten där."

Denna argumentation fördjupas enligt följande: "Det har inte visats att det är tekniskt omöjligt att bygga hotellet utan att ta ned träden. Byggkran och byggbodar kan placeras på en så kallad portal för att undvika att utöka upp-lagsplatsen eller försena byggprocessen. Med beaktande av trädens värde och byggprojektets totala budget är den kostnad som träden kan orsaka bygg-projektet skälig." Vi är särskilt nöjda med att Mark- och miljööverdom-stolen formulerar sin kompetens när det kommer till själva naturvärdena: "... de lindar som kommunen vill ta ned

är i vart fall 60 år. Det har inte fram-kommit något som talar för att alléns naturvärde skulle vara lägre än vad som kan förväntas med hänsyn till trädens ålder. Av utredningen framgår att det redan har tagits ned flera träd i samma allé. Att ta ned ytterligare träd kan mot den bakgrunden förväntas innebära en negativ inverkan på biotopens natur-värden."

Naturskyddsföreningen i Ystad hoppas att stadsplanering i Ystads kommun såväl som annorstädes höjer ambitions-nivån när det kommer till omsorg om befintliga grönytor, parker, alléer osv. Det är av betydelse för vår livskvalitet, det har betydelse för djur och växters möjligheter att överleva. Träd växer långsamt. Varje träd bidrar till produktion av syre. Varje träd bidrar till att binda kol och utgör därmed en resurs i kampen mot den globala uppvärmningen. Stadsplaneringen behöver både bevara de gröna värden som finns kvar och på samma gång planera för mer stadsnära parker och naturområden. Att göra så är en investering för framtiden och för framtidens innevånare i Ystad.

*Fd ordförande Sindre Magnusson
Naturskyddsföreningen Ystad*

Verksamhetsberättelse 2019

Naturskyddsföreningen i Ystad är lokalförening inom Naturskyddsföreningen och dess länsförbund Naturskyddsföreningen i Skåne. Naturskyddsföreningen i Ystad har under året samarbetat med Naturskyddsföreningens lokalkretsar i Tomelilla, Simrishamn, Skurup och Sjöbo. Exkursioner, föredrag och bildvisningar har dessutom arrangerats tillsammans med Studieförbundet, Stadsbiblioteket i Ystad samt Naturskyddsföreningarna i Tomelilla och Simrishamn.

Representation

Naturskyddsföreningens i Ystad styrelse 2019: Raija Lanas, v. ordf., Bengt Celander, sekreterare, Börje Nilsson, kassör, Lisbeth Borgström, Margareta Nörregård, Simon Lundin, David Altengård
Suppleanter: Kerstin Svensson, Bert Rydhagen och Maj Persson.

Revisorer: Kerstin Nilsson och Kerstin Persson. Suppleanter: Birgit Andersson och Katarina Karlsson.

Naturskyddsföreningens i Ystad valberedning har utgjorts av: Olle Ohlsson, Christer Salomonsson och Göran Prahll.

Föreningen var ej representerad på föreningens länsstämma.

Årsmöte, styrelsemöten

Naturskyddsföreningens i Ystad årsmöte hölls den 20 mars, 2019. Ledamöter i styrelsen valdes. Årsmötet beslöt att vakantsätta posten som ordförande.

Styrelsen har haft åtta ordinarie styrelsemöten.

Redaktionen för YstadNatur har träffats tre gånger.

Medlemmar

Naturskyddsföreningen i Ystad hade vid 2019 års utgång c:a 600 medlemmar.

forts. nästa sida

Exkursioner, föreläsningar, m.m.

Under 2019 har NFY arrangerat 21 programpunkter varav några i samarrangemang med grannkretsar. Generellt har uppslutningen varit god, 7-50 deltagare, fler på våren och något färre på hösten.

YstadNatur

2019 års utgåva av tidskriften YstadNatur (Tema – Biologisk mångfald) har utskickats till medlemmarna som papperstidning, och också spridits via hemsidan och på Facebook. David Altengård var tidningens redaktör.

Skrivelser

Ett kommunalt beslut att fälla tre lindar i Bollhusparken har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen. I Dom 4 december, 2019 har kommunens beslut upphävts. Lindarna skall stå kvar.

Föreningen har i skrivelse (2019-11-13) till Ystads kommun begärt kommunalt reservat i anslutning till Nybroån söder om Köpingebro samhälle.

Föreningen har i skrivelse ställt sig bakom en motion om ändrad skötsel av gräsytor inom kommunens parkområden.

Föreningen har skrivit till Samhällsbyggnadsnämnden och ställt frågor om arbetet med invasiva arter.

Föreningen har i skrivelse (2019-04-30) till Ystads kommun framfört synpunkter på "Översiktsplan för Ystads kommun 2030".

Sammanträden, konferenser, m.m.

Margareta Nörregård har deltagit i HUT Skånes vattenmöten.

Kretsens sekreterare har hållit kort föredrag om Allemansrätten för PRO Ystad.

Styrelsen antog 2/6, 2019 Drog- och alkoholpolicy för föreningens verksamhet.

Raija Lanås har deltagit i ett symposium om Grön infrastruktur och biologisk mångfald på Lunds universitet den 25 november.

Fototävling

Under 2019 har föreningen arrangerat fototävlingen "Årets fågelbild" för både vuxna och barn (upp till 12 år). Varje månad har en vinnande bild utsetts i varje kategori. Vid årsmötet 2020 delas pris ut till de slutliga vinnarna. Totalt har cirka 50 bidrag kommit in.

Övrigt naturvårdsarbete

Kerstin Svensson är floraväktare och har deltagit i möten om bevakning och skydd för vår flora.

NFY samarbetar med Sydöstra Skånes fågelklubb.

Tack!

Styrelsen i NFY vill tacka alla som under året bidragit till arbetet för en god miljö i vår kommun. Vi har fortsatt ha ett högt antal medlemmar, vilket förpliktigar och sporrar i det fortsatta arbetet. Vi har haft en god uppslutning på våra exkursioner och möten. Vi tackar för de bidrag som gör det möjligt att ge ut YstadNatur.

Vi vill rikta ett tack till de många som gjort det möjligt att genomföra vår omfattande programverksamhet. Ett stort tack till Granngården, COOP och ICA Kvantum för skänkta lotterivinster på årsmötet. Styrelsen ser fram emot fortsatt intresse kommande år.

*För styrelsen i Naturskyddsföreningen
Ystad - Raija Lanas, vice ordförande*

Lotta-Karin Almgrens egna ord om bilden som blev månaden januari's vinnare:

"Jag hade förra veckan glädjen att få ta hand om denna vackra ormvår. Den låg påkördd vid väg 19 vid Fågeltofta. Den låg så lugnt i min famn hela bilresan hem. Fick tyvärr inte tag i någon viltrehabiliterare men försökte själv efter bästa förmåga rädda den. Tyvärr somnade den in efter ett par timmar. Det var en väldigt fin och speciell upplevelse att få vara så nära en såpass stor och vild rovfågel, vi fick ögonkontakt flera gånger och det berörde mig djupt."

Utställningar på Klostret 2020

Tema ekologi 25 april – 10 januari 2021

Det är nu 40 år sedan Franciskus av Assisi utnämndes till ekologins skyddshelgon. Klostret i Ystad byggdes av Franciskus anhängare och vetenskapen ekologi är kanske mer aktuell idag än någonsin. Därför uppmärksammar vi under året detta 40-årsjubileum med utställningar och arrangemang på temat ekologi.

Sötvatten – en värld av liv 25 april – 30 augusti

Utställningen har tagits fram av Regionmuseet Kristianstad i samarbete med marinbiologen och naturfotografen Johan Hammar. Den bygger på fotograferat och filmat material av arter och miljöer både under och över vattenytan, från norra till södra Sverige. Genom magiska foton och filmer och därtill ett antal interaktiva stationer skapar utställningen en fascination för vilka fantastiska vattenmiljöer som finns i landet. Den ger lust till att lära mer, att själv gå ut och upptäcka och kanske till och med arbeta med vattenmiljöer i framtiden. Syftet med utställningen är att öka förståelsen och kunskapen om hur livsnödvändigt det är med orörda, levande och friska vatten - för både människor och djur.

Livets väv – Vad är ekologi? 6 juni – tillsvidare

Ekologi är läran om samspelet mellan organismer och deras miljö. Detta samspel är som en stor väv som vi alla ingår i. Vi påverkar och påverkas av jord, vatten, luft och andra levande varelser. Tillsammans med konstnärer, Ystad kommuns ekolog, samt Marietorps naturskola utforskar vi denna allomfattande och fantastiska Livets väv.

Kallelse till kretsstämma

Medlemmarna i Naturskyddsföreningen i Ystad kallas härmed till ordinarie kretsstämma (årsmöte) onsdagen den **26 februari** kl. 19.00 i Norreportskolans matsal. Efter mötet spännande och intressant bildspel av Ulla Kronvall.

Dagordning

1. Val av ordförande för stämman.
2. Val av sekreterare för stämman.
3. Val av två protokollsjusterare att jämte ordföranden justera protokollet.
4. Fråga om stämmans stadgeenliga utlysande.
5. Styrelsens verksamhetsberättelse och ekonomiska berättelse.
6. Revisorernas berättelse.
7. Fastställande av resultat- och balansräkningar.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående års förvaltning.
9. Beslut om antalet styrelsemedlemmar och suppleanter och mandatperioder för dessa.
10. Val av ordförande för kretsen, tillika styrelsen.
11. Val av övriga styrelseledamöter och suppleanter.
12. Ev. fyllnadsval.
13. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
14. Val av tre ledamöter i valberedningen.
15. Val av ombud till riksstämma och länsstämma.
16. Ärenden som väckts genom motion.
17. Övriga frågor. Förslag från stämman för diskussion, ej beslut. Information från styrelsen.
18. Stämmans avslutande.

Årets fågelbilder 2019

Med följande motiveringar vann Johan Gustafsson och Lily 7 år fototävlingen.

Smålom - "Vacker rofylld bild".

Ankdammen i Ystad - "En bild som berättar en historia och visar att naturens händelser finns nära oss".

*För mer information om
Naturskyddsföreningen i Ystad*

Webb: ystad.naturskyddsforeningen.se
E-post: ystad@naturskyddsforeningen.se
Facebook: [@snfyystad1](https://www.facebook.com/snfystad1)

*Nästa nummers tema
Natur i tätort*

Martorn - Foto: Kerstin Svensson

Praktnejlika - Foto: Kerstin Svensson

**Naturskyddsföreningen
Ystad**